

LUDWIG MUZEJ – MUZEJ SUVREMENE UMJETNOSTI, BUDIMPEŠTA, MAĐARSKA

KATALIN NÉRAY*

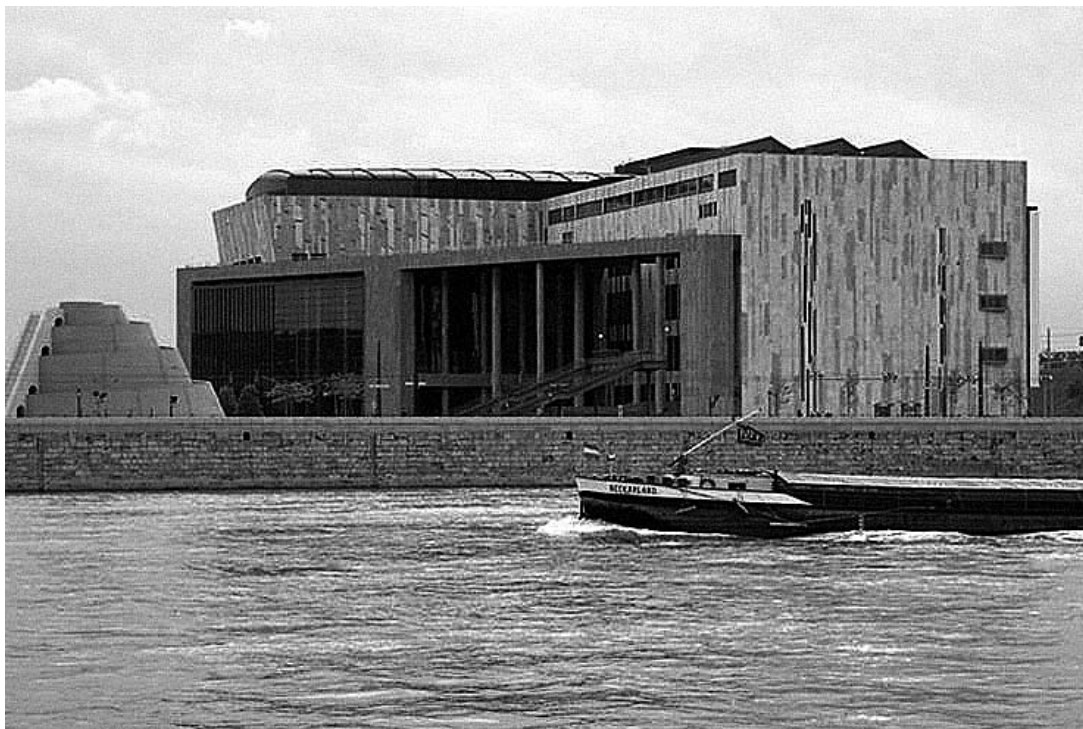

sl. 1.-4. Ludwig muzej Budimpešta – Muzej
suvremene umjetnosti
© Ludwig muzej Budimpešta

Posebno me raduje što sam opet ovdje. Naime, kad sam posljednji put bila s vama, prije nekoliko godina, cijeli je ovaj novi zagrebački muzejski projekt bio još u povojima i arhitekt je tek objašnjavao svoje zamisli. A sad je projekt završen odnosno bliži se kraju!

Željela bih ukratko reći nešto o našem muzeju, za one koji nisu upoznati s cijelom pričom o Ludwigu. Počelo je 1983., kad je iz bečkog Muzeja moderne umjetnosti bio izložen izbor radova u Kunsthallem. Tada su prvi put supružnici Ludwig posjetili Mađarsku. Počeli su pregovarati s mađarskim vlastima o tome bi li bilo prihvatljivo osnovati muzej i u Mađarskoj. Nijedan od supružnika Ludwig nije imao baka Mađaricu ili bilo koga drugog. Oni jednostavno nisu imali nikakve rodbinske veze s Mađarskom. Međutim, vratimo li se u rane osamdesete, uočit ćemo da je Mađarska vjerojatno bila jedina

država regije u kojoj bi se mogao osnovati jedan takav muzej. Prisjetimo se da je u Poljskoj vladao krut režim i da je u drugim državama regije kulturna politika bila mnogo manje fleksibilna nego u Mađarskoj. Stoga je zanimljivo primijetiti da je ugovor o muzeju i zakladi, Ludwigovoj zakladi u Mađarskoj, potpisan prije političkih promjena koje su se dogodile početkom 1989. Izložba, prvotno postavljena u Kunsthallem, bila je svojevrsna senzacija u to doba. Senzacija je bilo i otvorenje muzeja na jednom katu bivše kraljevske palače, ali se sjećam da su se istodobno u saborskom Odboru za kulturu vodile žestoke rasprave o tome može li ukus jednoga privatnog kolekcionara biti podloga za osnivanje muzeja suvremene umjetnosti. Znam da se čak i u Njemačkoj vode rasprave o skupljačkim aktivnostima supružnika Ludwig te o njihovoj ulozi u muzejskoj djelatnosti, ali bh

sl. 5. Pogled na jednu od izložbenih dvorana
Muzeja Ludwig Budimpešta
© Ludwig muzej Budimpešta

željela napomenuti da mi u Mađarskoj nikad, apsolutno nikad ne bismo mogli skupiti toliku količinu umjetnina jer su djela koja su 1991. napokon stigla u Mađarsku tada vrijedila više od 40 milijuna njemačkih maraka. U Mađarsku su stigla vrlo važna djela. Bilo je među njima nekoliko slika iz kasnijeg razdoblja Picassova stvaralaštva, iz razdoblja američkog pop-arta i hiperrealizma te drugih.

Ludwig muzej u Budimpešti službeno je otvoren u lipnju 1991. na prvom katu bivše kraljevske palače, u krilu A, u to je doba muzejom upravljala Mađarska nacionalna galerija, smještena odmah u blizini. Bilo kako bilo, muzej je otvoren i bio je to uistinu vrlo važan povijesni trenutak. U Mađarskoj se počelo događati nešto što su mnogi iščekivali, i to zahvaljujući dobroj volji supružnika Ludwig. Oko pet godina kasnije, u prosincu 1996., preuredili smo tri kata bivšeg krila A kraljevske palače i muzej ih je u potpunosti ispunio. Prije toga u tim se prostorima nalazio Muzej radničkog pokreta. Bilo mi je vrlo smiješno kad sam, posjećujući muzeje baltičkog

područja, shvatila da su svi bivši komunistički muzeji ili muzeji radničkog pokreta pretvoreni u muzeje moderne ili suvremene umjetnosti.

Nije bilo lako spojiti dijelove zbirke Ludwig s dijelovima zbirke mađarske umjetnosti i umjetnosti regije. Naša je glavna želja i moja osobna težnja bila mađarsku suvremenu umjetnost i umjetnost regije staviti u međunarodni kontekst. Gotovo nikome to ne uspijeva, a kad putujemo po Europi i izvan nje, nedostaju nam naša umjetnička djela jer se uopće ne mogu naći u javnim zbirkama drugih zemalja. Stoga smatram da nam je povjeren važan zadatak. Važan početni fundus darovan Mađarskoj u početku se sastojao od sedam djela stranih umjetnika, a 96 djela stiglo je kao dugoročna pozajmica. Zbirka je neobičnog sastava, a rezultat je potpisivanja ugovora svuda po svijetu: u Kölnu, Beču, Koblenzu, Aachenu, Petrogradu, posvuda. Donacija Pekinga vjerojatno je prva i jedina nekineska zbirka u Kini. Postoji i zaklada u Havani, na Kubi, koja nema vlastite zbirke već radi isključivo na povezivanju

sl. 6.-11. Ludwig muzej i njegovi korisnici:
muzejska knjižnica, igraonice, otvorenja
izložaba
© Ludwig muzej Budimpešta

različitih zemalja. Zbirka koja je došla posredovanjem te organizacije sadržava djela pop-arta, futurističkog realizma, grafite, radove njemačkog neoekspresionizma, ukratko – za nas vrlo bitna djela. Talijani i Francuzi središnja su točka zbirke i sadržajno je uravnotežuju. David Hockney, Richard Hamilton, Gerhard Richter, Jean Tinguely, Jasper Jones, Robert Longo, Rosemarie Trockel te Arnulf Rainer samo su neki od slavnih autora čija su remek-djela u zbirci. Vrlo je važan element zbirke Ludwig tzv. neslužbena umjetnost Rusije ili bivšega Sovjetskog Saveza te drugih susjednih država. Djela prvotno preuzeta iz zbirke Ludwig karakteristična su za razdoblje prije devedesetih.

Muzej trenutačno ne može otkupiti djela velikih zapadnoeuropskih umjetnika, čak ni uz redovitu godišnju potporu Zaklade Ludwig iz Aachena namijenjenu upravo kupnji djela zapadnoeuropskih ili američkih umjetnika. Vlastitim sredstvima, o kojima sam već govorila, rado bismo proširili zbirku češke, slovačke, rumunjske, poljske, slovenske, hrvatske i ruske umjetnosti te umjetnosti drugih baltičkih zemalja.

Od otvorenja muzeja organizirali smo gotovo sto izložbi u zemlji i inozemstvu te smo uspostavili brojne veze s muzejima partnerima u Europi i izvan nje. Prije godinu dana preselili smo na novu lokaciju na drugoj strani Dunava.

To je kulturni kompleks zvan Palača umjetnosti, a sastoji se od nacionalne Koncertne dvorane, Festivalskog kazališta i Ludwig muzeja. U početku nismo bili sigurni trebamo li se uopće onamo preseliti jer je taj dio Budimpešte nedavno uređen, a u prošlosti nije bio namijenjen kulturi. Bilo je to industrijsko područje na kojemu se trebao održavati Beč-Budimpešta Expo, otkazan prije mnogo godina. Stoga je nastanak kompleksa ponajprije pitanje ulaganja, a ne same kulture. I evo, kompleks je sada tu. Najprije je izgrađeno novo Narodno kazalište. To je vrlo kičasta arhitektura, pravi užas. Oni koji su ondje bili i vidjeli zgradu, to i sami znaju. Stoga je naša zgrada nešto umjerenija, iako je mnogi kritiziraju.

Nažalost, nije bilo međunarodnog natječaja već je pozvan jedan mađarski arhitekt kojemu je projekt

dodijeljen. To je bila pogreška, ali je moglo ispasti i gore. Arhitekt Gabor Soboki i njegov ured preuzeli su gradnju objekta. Arhitekt je bio vrlo mlad i to mu je bio prvi ozbiljniji projekt. Prije toga projektirao je samo privatne kuće i trgovine. Mnogo je putovao i vidio sve važne inozemne muzeje suvremene i moderne umjetnosti u Europi i izvan nje, pa je imao mnogo dobrih zamisli.

Također moram napomenuti da mi nismo bili u planu za useljenje u taj kompleks kad je ta priča započela. Vlada koja je odlučila sagraditi kompleks željela je izgraditi muzej 20. stoljeća, što je pokrenulo intenzivne rasprave u umjetničkim i stručnim krugovima. Nova je vlada odlučila promijeniti i koncept gradnje muzeja te je odlučeno da u njemu budu smještene djela stranih umjetnika. U Nacionalnoj su galeriji bili vrlo sretni kad su shvatili da ćemo otići iz dvorca jer je to značilo da će moći proširiti svoj izložbeni prostor i urediti na cijelu palaču. Eto, to je priča o tome kako je sve počelo.

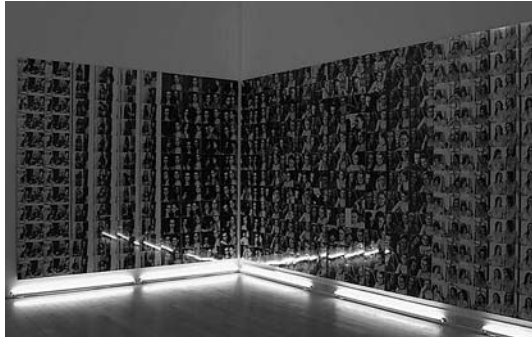
Dakle, kako smo u cijeli projekt ušli relativno kasno, mogli smo odlučivati o samo nekoliko pitanja koja su

ipak, kao što je rekao gospodin Essl, važna, štoviše, ključna. Mogli smo odlučivati o dizalima, skladišnim prostorima, veličini vrata, eventualno o pojedinim zidovima i slično, ali konstrukcija zgrade već je bila osmišljena.

Rezultat svega toga je činjenica da nam neke stvari nedostaju. Primjerice, nemamo dovoljno manipulativnog prostora: iako kamioni mogu ući u zgradu i premda ih ondje možemo istovarivati, nema dovoljno mjesta. Nemamo ni dovoljno mjesta za smještaj vitrina, primjerice vitrina gostujućih izložaba, kao ni veliki fotografski studio, a i uredi su poprilično maleni i nema ih dovoljno. To su negativni aspekti cijele situacije. Jedan od pozitivnih aspekata je infrastruktura zgrade, koja je uistinu vrlo napredna. Imamo klimatizacijske uređaje i uređaje za kontrolu vlage, a i sustav rasvjete je odličan: to je neka vrsta kombinacije Cumto-Bell elektronike i Erkola te prirodne svjetlosti. Prirodno je osvijetljen samo treći kat, a u ostalim se dijelovima uglavnom koristimo umjetnom rasvjetom.

sl. 12.-30. Fotografije stalnog postava, povremenih izložaba i događanja koje su se u Ludwig muzeju Budimpešta održavale od 2004. do 2006. godine
© The Ludwig Museum Budapest, Hungary

Pri večernjem svjetlu stvarno izgleda kao casino u Las Vegasu, s mnogo svjetala koja mijenjaju boje, što je možda po ukusu investitora. Privremene se izložbe izmjenjuju na prvom katu, dok se na drugomu i trećemu nalazi naša zbirka. Ukupna je površina 3 300 m². Prostor muzeja vrlo je otvoren pa se može vidjeti što se nalazi ispod. Možda je arhitekt malo previše boravio u Leopold muzeju.

Napomena: IM donosi skraćenu verziju izlaganja. Slijedi je slide-show prezentacija s tekstom objašnjenja pojedinih fotografija, koji nismo uključili u tekst izlaganja (nap. ur.).

THE LUDWIG MUSEUM - MUSEUM OF CONTEMPORARY ART, BUDAPEST, HUNGARY

The Ludwig Museum Budapest opened officially in June 1991, in the former Royal Palace.

Professor Peter Ludwig wished to do something behind the 'iron curtain', because in the domain of art and culture he did not accept the division of Europe. In December 1996, on all three remodelled levels of the building, another reopening happened, establishing the Museum of Contemporary Art. This bequest consisted of 70 artworks and further 96 works on "long-term" loan were added. On March 14, 2005 the Ludwig Museum of Contemporary Art reopened in a new architectural complex, "The Palace of Arts", situated in the Millennium City Centre in the 9th district of Budapest. The new venue disposes of 3300 m² exhibition surface. The Museum's mission is to present contemporary Hungarian and Central East European art within an international context.

By organising residency programmes, conferences and curatorial courses, the museum plans to fulfil the function of an ICA as well. Since the reopening, the museum hosted 14 temporary exhibitions.

*** KATALIN NÉRAY was born in Budapest, where she also graduated from the Faculty of Art History and Hungarian Literature. She worked at the Institute for Cultural Relations until 1980 and then in the Ministry of Culture and *Kunsthalle* Budapest. She was appointed Director of the Ludwig Museum Budapest in 1992. She was awarded several important prizes (e.g. Munkácsy Mihály Prize, Cross of the Order of the Republic of Hungary, Széchenyi Prize). She is also a member of the Art History Committee and President of the C3 Foundation Board. She was National Commissioner for Hungary at the Venice Biennale on four occasions and Curator for Eastern Europe of the UNIVERSALIS special exhibition, Sao Paulo 1996.**

A presentation at the international conference 'Destination. New Museum. Building' Museum of Contemporary Art, Zagreb, Croatia, 2006.

The text has been slightly modified in line with the editing and subediting conventions of the publication.

Prijepis tonskog zapisa /
Transcript of sound recording:
Ksenija Pavlinić - Tomašegović

Prijevod s engleskog jezika /
Translation from English:
Ana Babić

Images: © The Ludwig Museum
Budapest, Hungary